

**ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ – ΕΥΘΥΝΗ ΠΡΟΣΤΗΣΑΝΤΟΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ –
ΠΡΟΣΤΗΣΗ – ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΙΣΧΥΡΙΣΜΩΝ**

Εργατικό ατύχημα. – Ευθύνη του εργοδότη από πταίσμα προστηθέντος του κατά την επέλευση του ατυχήματος. – Για να ιδρυθεί ευθύνη του προστήσαντος από αδικοπραξία του προστηθέντος είναι ανάγκη να τελεί ο τελευταίος υπό τις εντολές και οδηγίες του προστήσαντος ως προς τον τρόπο εκπληρώσεως των καθηκόντων του, υποχρεούμενος σε συμμόρφωση. – Ειδικώς δε επί μισθώσεως έργου, πρόστηση του εργολάβου από τον εργοδότη κατ'αρχήν μεν δεν υπάρχει, γιατί ο εργολάβος δεν ευρίσκεται σε σχέση εξαρτήσεως, όμως υφίσταται πρόστηση όταν στη συγκεκριμένη περίπτωση ο εργοδότης ρητώς ή σιωπηρώς, ιδίως ως εκ της φύσεως του έργου, επεφύλαξε στον εαυτό του τη διεύθυνση και την επίβλεψη της εκτελέσεως του έργου, και ειδικότερα το δικαίωμα παροχής οδηγιών στον εργολάβο, στις οποίες ο τελευταίος είναι υποχρεωμένος να υπακούει. – Λόγος αναιρέσεως εκ της Κ. Πολ.Δ. 559 αριθμ. 5. – Πότε ιδρύεται. – Η επιβαλλόμενη από το άρθρο 240 Κ.Πολ.Δ. ρύθμιση της επαναφοράς προτάσεων προηγουμένων συζητήσεων αφορά τους ισχυρισμούς οι οποίοι υποβάλλονται στο δικαστήριο με τις προτάσεις, όχι δε και εκείνους οι οποίοι περιέχονται στην αγωγή. – Συνεπώς, για την από το Εφετείο λήψη υπ'όψιν των αγωγικών ισχυρισμών δεν είναι αναγκαίο να επαναφέρονται κατά τα οριζόμενα στην προαναφερθείσα διάταξη.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1 και επ. και 16. Α.Κ. άρθρα 681, 688-691, 914, 922 και 932. Κ.Πολ.Δ. άρθρα 240 και 559 αριθμ. 5.

Πρόεδρος ο αντιπρόεδρος κ. Σπ. Κολυβάς
Εισηγητής ο Αρεοπαγίτης κ. Η. Γιαννακάκης
Δικηγόροι οι κ. Ι. Πάσχος – ο κ. Κων. Σίνος

[...] Επί εργατικού ατυχήματος η αξίωση χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης κρίνεται πάντοτε κατά το κοινό δίκαιο (άρθρα 914, 922, 932 Α.Κ.), εις τρόπον ώστε για τη θεμελίωσή της δεν απαιτείται πταίσμα του εργοδότη ή του κυρίου του έργου, αν ο υπαίτιος του ατυχήματος είχε προστηθεί από αυτόν. Εξάλλου, από το άρθρο 922 Α.Κ., που ορίζει ότι «ο κύριος ή ο προστήσας άλλον σε μια υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημιά που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτον παράνομα κατά την υπηρεσία του», συνάγεται ότι για να ιδρυθεί ευθύνη του προστήσαντος από αδικοπραξία του προστηθέντος είναι ανάγκη να τελεί ο τελευταίος υπό τις εντολές και τις οδηγίες του προστήσαντος ως προς τον τρόπο εκπληρώσεως των καθηκόντων του, υποχρεούμενος σε συμμόρφωση. Επίσης, από τα άρθρα 681, 688-691 και 698 Α.Κ. προκύπτει ότι, επί μισθώσεως έργου, πρόστηση του εργολάβου από τον εργοδότη κατ'αρχήν μεν δεν υπάρχει, γιατί ο εργολάβος δεν ευρίσκεται σε σχέση εξαρτήσεως, όμως υφίσταται πρόστηση

όταν στη συγκεκριμένη περίπτωση ο εργοδότης ρητώς ή σιωπηρώς, ιδίως ως εκ της φύσεως του έργου, επιφύλαξε στον εαυτό του τη διεύθυνση και την επίβλεψη της εκτελέσεως του έργου και ειδικότερα το δικαίωμα παροχής οδηγιών στον εργολάβο, στις οποίες ο τελευταίος είναι υποχρεωμένος να υπακούει. Στην προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο δέχθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση τα εξής: Οι αναιρεσείοντες, ως συνιδιοκτήτες ενός οικοπέδου επί της οδού ..., αριθμ. ... στην περιοχή ... Αττικής, ανέθεσαν, στις ... στον τρίτο εναγόμενο, υπεργολάβο οικοδομών, την τοποθέτηση μαρμάρων στον διάδρομο της εξωτερικής εισόδου, την κατασκευή τριών σκαλοπατιών εξωτερικά, την κατασκευή πλατύσκαλων κλιμακοστασίου και την τοποθέτηση μαρμάρων στο κλιμακοστάσιο. Ο τελευταίος προσέλαβε για την εκτέλεση της εργασίας αυτής με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας τον Ψ, σύζυγο, πατέρα, γιο και αδελφό των αναιρεσιβλήτων. Στις 20.10.2001 και περί ώρα 10:30 ο ανωτέρω, εργαζόμενος στην οικοδομή, ενώ τοποθετούσε μάρμαρα στο κλιμακοστάσιο της οικοδομής και συγκεκριμένα στο όγδοο σκαλοπάτι της σκάλας προς τον πρώτο όροφο, έχασε την ισορροπία του και από ύψος τριών μέτρων περίπου έπεσε στη ράμπα που οδηγεί στο υπόγειο, αφού κτύπησε πρώτα στο πλατύσκαλο, με αποτέλεσμα να υποστεί κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις κεφαλής κ.λπ., εξαιτίας των οποίων επήλθε ο θάνατος. Διαπιστώθηκε από την έκθεση ότι «στο ελεύθερο μέρος του κλιμακοστασίου (φανός) διαστάσεων 1,25 X 2,50 μ. δεν υπήρχε καθόλου στηθαίο ή άλλο προστατευτική διάταξη έναντι πτώσεως... το ατύχημα θα μπορούσε να αποφευχθεί εάν υπήρχε ανθεκτικό ξύλινο ή μεταλλικό κιγκλίδωμα ύψους 1 μ. με κουπαστή, ράβδο μεσοδιαστήματος σε ύψος 0,50 μ. και θωράκιο (σοβατεπί) ύψους 0,15 μ. στην ελεύθερη πλευρά του κλιμακοστασίου (φανός), σύμφωνα με το άρθρο 20 του π.δ. 778/1980». Οι αναιρεσείοντες και ο μη τώρα διάδικος τρίτος εναγόμενος δεν μερίμνησαν να ληφθούν μέτρα ασφαλείας για τη ζωή των εργαζομένων κατά τις εργασίες τοποθέτησεως των μαρμάρων στο κλιμακοστάσιο, και συγκεκριμένα να τοποθετηθούν στο ελεύθερο μέρος (φανό) του κλιμακοστασίου ανθεκτικό ξύλινο ή μεταλλικό κιγκλίδωμα με κουπαστή, ύψους 1 μέτρου, ράβδο μεσοδιαστήματος σε ύψος 0,50 μ. και θωράκιο ύψους 0,15 μ. Σε περίπτωση δε που υπήρχε αντικειμενική δυσκολία για την τοποθέτηση των μαρμάρων, εφόσον το κιγκλίδωμα θα ήταν προσαρμοσμένο πάνω στη σκάλα, η εξασφάλιση έναντι της πτώσεως θα μπορούσε να γίνει με προσωρινά ανθεκτικά κιγκλιδώματα στερεωμένα σε ξύλινους ή μεταλλικούς ορθοστάτες, πλην όμως δεν υπήρχε κανένα είδος προστατευτικού προς προστασία έναντι πτώσεως. Οι αναιρεσείοντες ευθύνονται επίσης και από τη σχέση της προσθήσεως, διότι ο εργοδότης του αποβιώσαντος, στον οποίον είχαν αναθέσει την εκτέλεση των πιο πάνω εργασιών, τελούσε υπό τις εντολές και τις οδηγίες τους ως προς τον τρόπο εκπληρώσεως των καθηκόντων του, αφού αυτοί είχαν επιφυλάξει στον εαυτό τους τη διεύθυνση και την επίβλεψη της εκτελέσεως του έργου, και ειδικότερα το δικαίωμα παροχής οδηγιών στον εργολάβο. Στην πρόκληση του ατυχήματος δεν συνέτεινε οποιαδήποτε αμελής συμπεριφορά του θανόντος, καθ'όσον από το σύνολο του αποδεικτικού υλικού δεν προέκυψε ότι το ελεύθερο τμήμα (φανός) του κλιμακοστασίου ήταν πλήρως καλυμμένο και προστατευμένο από σύστημα ικριωμάτων και ξυλοστρώσεως και ότι αυτά είχαν αφαιρεθεί από τον θανόντα για να διευκολυνθεί στην εκτέλεση της εργασίας του, ούτε το ατύχημα συνέβη λόγω απροσεξίας του θανόντος. Με βάση τις παραδοχές αυτές, το Εφετείο έκρινε ότι οι αναιρεσείοντες ευθύνονται

για τον θανάσιμο τραυματισμό του Ψ, και είναι υποχρεωμένοι να καταβάλουν χρηματική ικανοποίηση, λόγω ψυχικής οδύνης, στους αναιρεσίβλητους. Έτσι που έκρινε, το Εφετείο δεν παραβίασε ευθέως ή εκ πλαγίου τις διατάξεις των άρθρων 922, 681 και 300 Α.Κ., αφού διέλαβε στην προσβαλλόμενη απόφαση επαρκείς και χωρίς αντιφάσεις αιτιολογίες για ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης και καθιστούν εφικτό τον αναιρετικό έλεγχο, τόσο ως προς την ευθύνη των αναιρεσιόντων όσο και ως προς την έλλειψη συνυπαιτιότητας του θανόντος, χωρίς να είναι απαραίτητο να εξειδικεύονται στην απόφαση οι εντολές και οι οδηγίες που είχαν δώσει οι αναιρεσιόντες στον εργολάβο, ούτε να γίνεται οποιαδήποτε άλλη ανάπτυξη των περιστατικών που συνιστούν την έννοια της προστήσεως. Επομένως, ο δεύτερος (κατά το πρώτο και τρίτο σκέλος του) και ο έκτος λόγος αναιρέσεως, από τους αριθμούς 1 και 19 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ., με τους οποίους προβάλλεται η ευθεία και εκ πλαγίου παραβίαση των παραπάνω διατάξεων, είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι. Η κρίση του Εφετείου για την ευθύνη των αναιρεσιόντων στηρίζεται πλήρως στην παραδοχή ότι αυτοί προέστησαν τον τρίτο εναγόμενο, ο οποίος κρίθηκε ότι είναι υπαίτιος του ατυχήματος, ενώ η κρίση και για την προσωπική τους ευθύνη είναι πλεοναστική. Επομένως, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως, από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ., με τον οποίο προβάλλεται ότι το Εφετείο παραβίασε τις διατάξεις των άρθρων 34 παρ.2 και 60 παρ. 3 του α.ν. 1846/1951, 15 παρ. 1 και 3 του ν. 551/1915 και 1 του π.δ. 778/1980, επειδή δέχθηκε ότι οι αναιρεσιόντες έχουν και προσωπική ευθύνη, είναι αλυσιτελής και απορριπτέος. Το Εφετείο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι αναιρεσιόντες επιφύλαξαν για τον εαυτό τους το δικαίωμα διευθύνσεως του έργου από το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίστηκαν ενώπιόν του και όχι χωρίς αποδείξεις. Επομένως, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως, από τον αριθμό 10 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ., με τον οποίο προβάλλεται ότι το Εφετείο δέχθηκε τα παραπάνω χωρίς αποδείξεις, είναι αβάσιμος και απορριπτέος. Ο προβλεπόμενος από το άρθρο 559 αριθμ. 20 Κ.Πολ.Δ. λόγος αναιρέσεως για παραμόρφωση του περιεχομένου εγγράφου ιδρύεται, όταν το δικαστήριο της ουσίας υπέπεσε σε διαγνωστικό λάθος αναγόμενο δηλαδή στην ανάγνωση του εγγράφου με την παραδοχή ότι περιέχει περιστατικά προδήλως διαφορετικά από εκείνα που πράγματι περιλαμβάνει, όχι δε και όταν από το περιεχόμενο του εγγράφου, το οποίο σωστά διέγνωσε, συνάγει αποδεικτικό πόρισμα διαφορετικό από εκείνο που ο αναιρεσιών θεωρεί ορθό. Πράγματι, στην τελευταία περίπτωση πρόκειται για παράπλογο αναφερόμενο στην εκτίμηση πραγματικών γεγονότων, η οποία εκφεύγει από τον αναιρετικό έλεγχο. Πάντως, για να θεμελιωθεί ο προαναφερόμενος λόγος αναιρέσεως, θα πρέπει το δικαστήριο της ουσίας να έχει στηρίξει το αποδεικτικό του πόρισμα αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο στο έγγραφο, το περιεχόμενο του οποίου φέρεται ότι παραμορφώθηκε, όχι δε όταν το έχει συνεκτιμήσει απλώς μαζί με άλλα αποδεικτικά μέσα, χωρίς να εξαιρεί το έγγραφο, αναφορικά με το πόρισμα στο οποίο κατέληξε για την ύπαρξη ή μη του αποδεικτέου γεγονότος. Στην προκειμένη περίπτωση, με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, από τον αριθμό 20 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ., προβάλλεται ότι το Εφετείο παραμόρφωσε το περιεχόμενο της από ... εγγράφου σύμβασης έργου, που υπεγράφη από τον πρώτο αναιρεσιόντα και τον τρίτο εναγόμενο, από το οποίο δεν προκύπτει, όπως δέχθηκε το Εφετείο, ότι οι αναιρεσιόντες επιφύλαξαν για τον εαυτό τους το δικαίωμα επίβλεψης και διεύθυνσης του έργου. Το Εφετείο, όμως, δεν

στήριξε το αποδεικτικό του πόρισμα, ως προς το παραπάνω περιστατικό αποκλειστικά στο παραπάνω έγγραφο αλλά στο σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίσθηκαν ενώπιόν του, μαζί με τα οποία συνεκτίμησε και το έγγραφο αυτό, και επομένως ο πιο πάνω λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

Ο αναιρετικός λόγος από τον αριθμό 5 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. ιδρύεται μόνον όταν υπάρχει σφάλμα του δικαστηρίου της ουσίας, αναφερόμενο σε παραδοχή καθ'ύλην αρμοδιότητας ή αναρμοδιότητας αυτού του ίδιου, και δεν ιδρύεται όταν το Εφετείο, επιλαμβανόμενο εφέσεως που υπάγεται, κατά το άρθρο 19 του Κ.Πολ.Δ. στην καθ'ύλην αρμοδιότητά του, κρίνει εσφαλμένως ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση ήταν ή δεν ήταν αρμόδιο καθ'ύλην. Επομένως, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως, από τον αριθμό 5 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ., με τον οποίο προβάλλεται ότι το Εφετείο παρά τον νόμο απέρριψε την προβληθείσα ένσταση των αναιρεσειόντων ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση, δεν ήταν αρμόδιο καθ'ύλην (αλλά αρμόδιο ήταν το Πολυμελές Πρωτοδικείο), είναι απαράδεκτος και απορριπτέος. Η επιβαλλόμενη από το άρθρο 240 Κ.Πολ.Δ. ρύθμιση της επαναφοράς προτάσεων προηγουμένων συζητήσεων, όπως από το περιεχόμενό της σαφώς προκύπτει, αφορά τους ισχυρισμούς που υποβάλλονται στο δικαστήριο με τις προτάσεις, όχι δε και εκείνους που περιέχονται στην αγωγή. Συνεπώς, για την από το Εφετείο λήψη υπόψη των αγωγικών ισχυρισμών δεν είναι αναγκαίο να επαναφέρονται κατά τα οριζόμενα στην προαναφερθείσα διάταξη. Επομένως, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως, από τον αριθμό 14 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. (και επικουρικός από τον αριθμό 8 του ίδιου άρθρου), με τον οποίο προβάλλεται ότι το Εφετείο παρά τον νόμο δεν απέρριψε ως απαράδεκτους, όπως είχαν προτείνει οι αναιρεσειόντες, τους αγωγικούς ισχυρισμούς των αναιρεσιβλήτων και ίδια την επικαλούμενη ως προς τους αναιρεσειόντες επιφύλαξη παροχής οδηγιών και εντολών στον εργολάβο, οι οποίοι (ισχυρισμοί) δεν είχαν επαναφερθεί κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 240 Κ.Πολ.Δ., είναι απαράδεκτος και απορριπτέος, όπως απορριπτέα είναι η αίτηση για αναίρεση στο σύνολό της. (Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως της 5494/2005 απόφασης του Εφετείου Αθηνών καθώς και τους πρόσθετους λόγους).